

Умови ефективного проведення дидактичних ігор у процесі підготовки фахівців з фізичної культури й спорту

Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне)

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасний навчально-педагогічний процес характеризується теоретико-методичним обґрунтуванням запровадження інноваційних технологій у практику підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Необхідна умова для створення інтересу до змісту навчання й до самої навчальної діяльності – можливість проявити в навчанні розумову самостійність та ініціативність. Чим активніші методи навчання, тим легше зацікавити ними студентів. Навчальний матеріал і прийоми навчальної роботи повинні бути достатньо (але не занадто) різноманітними. Істотний чинник виникнення інтересу до навчального матеріалу – його емоційне забарвлення.

Для системи підготовки педагогічних кадрів є всі підстави розглядати дидактичні ігри як форму акмеологічних технологій у підготовці й підвищенні професіоналізму майбутніх фахівців.

Дидактичні ігри одержують усе більше поширення в навчальному процесі. Вони належать до активних форм і методів навчання, що протиставляються так званим «традиційним».

Застосовуючи дидактичні ігри, маємо можливість найбільш ефективно поєднувати всі навчальні ситуації з акцентом, насамперед, на ситуації пізнавальної спрямованої активності й дослідницької діяльності.

Дослідження виконано задля реалізації завдань у межах Європейської кредитно-трансферної системи, яка передбачає особистісно орієнтовану форму навчання студентів.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Аналіз наукової літератури засвідчив, що проблемою використання ділових ігор у процесі вивчення окремих навчальних дисциплін і підготовки фахівців різного профілю займалося багато фахівців, зокрема А. А. Вербицький, Я. С. Гінзбург, Н. М. Коряк, М. М. Крюков, Л. Ю. Симоненко та інші. Ще низка науковців (Т. Г. Кашканова, О. Ю. Приходько, О. О. Хоменко й інші) висвітлюють у своїх дослідженнях позитивний вплив навчальних ділових ігор на формування професійної компетенції майбутніх фахівців.

Проведене нами попереднє дослідження показало, що більшість викладачів упевнені в ефективності застосування дидактичних ігор. Середній бал оцінки впливу проведення занять в ігровій формі на розвиток творчого професійного потенціалу й самореалізацію (4,62) можна вважати високим [9].

Завдання дослідження – виявити умови ефективного проведення дидактичних ігор у процесі підготовки фахівців із фізичної культури й спорту

Методи дослідження – аналіз літературних джерел, контент-аналіз, анкетування та опитування викладачів, методи математичної статистики.

Організація дослідження. Опитування й анкетування проводили на базі Рівненського державного гуманітарного університету. У дослідженні брали участь 63 викладачі Рівненського державного гуманітарного університету педагогічного факультету.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Перш ніж розглянути дидактичні умови використання гри в навчальному процесі, з'ясуємо значення таких понять, як «умова» та «дидактична умова». У педагогіці умови визначаються як обставини чи особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється щось [3, 136].

Відповідно, дидактичні умови – сукупність обставин, які роблять успішним протікання навчального процесу [3, 136].

І. М. Чорноморець стверджує, що основними вимогами до організації й проведення дидактичних ігор на уроках, є такі: 1) наявність навчального завдання (формування, систематизація, розвиток, закріплення певних знань, умінь, навичок тощо); 2) виділення чітко сформульованої проблеми з аргументацією мети та завдань діяльності; 3) наявність учасників гри й чіткий розподіл ролей серед учнів і визначення функцій кожного з них; 4) наявність системи об'єктивних стимулів (або мотивів), які спонукають учасників гри активно працювати на кінцевий результат; 5) створення особливих навчальних умов, так званої

ігрової ситуації; 6) доступність завдань дидактичної гри; 7) емоційність дидактичної гри; 8) наявність елементів змагання між командами чи окремими учасниками [8, 187].

На підставі спостережень за проведенням дидактичних ігор різними педагогами з різним складом учасників, опитувань, проведених серед студентів і педагогів, а також особистого досвіду нами виділено й сформульовано умови, які впливають на ефективність дидактичних ігор.

Умови ефективного проведення дидактичних ігор:

1) *умови, що стосуються діяльності педагога*: підготовленість до проведення гри; перевага творчих завдань над репродуктивними; оптимальне сполучення колективної й групової діяльності студентів у грі; чіткість і ясність мети гри; підбір цікавих завдань; склад групи студентів (перевага гравців із репродуктивним чи творчим типом мислення); проблемний характер завдань; перевага творчої діяльності студентів над репродуктивною; вибір оптимальних засобів і методів навчання;

2) *умови, що стосуються індивідуальної пізнавальної діяльності студентів*: спрямованість на самостійну творчу роботу; позитивне налаштування на гру; рівень підготовки;

3) *умови стосовно колективної розумової діяльності студентів*: наявність доброзичливої атмосфери серед студентів у процесі гри; наявність згуртованого колективу в ігровій групі; наявність у групі лідера («генератора» ідей); активність усіх членів групи в грі; психологічна сумісність членів групи; організація лідером колективно-групової діяльності в ігровій групі; досвід ігрової діяльності студентів;

4) *організаційно-технічні умови*: оптимальні умови для проведення гри; наявність визначеної системи проведення ігор у навчальному процесі ВНЗ; розподіл ролей між учасниками гри; технічне забезпечення гри; попереднє формування ігрових груп

Крім того, дослідження показало, що лише 28 % з опитаних використовують дидактичні ігри під час викладання свого навчального предмету, причому ці викладачі обмежуються здебільшого створенням і застосуванням у навчальному процесі однієї чи декількох дидактичних ігор. Таке застосування дидактичних ігор малоефективне для професійної підготовки майбутніх педагогів. На сьогодні виникла необхідність у розробці системи дидактичних ігор з однієї чи декількох навчальних дисциплін.

Висновки. Результати дослідження підтвердили дані наукоців (Т. Ю. Круцевич, І. М. Куліш, А. С. Нісімчук, О. О. Ярмошук та ін.), що в системі вищої педагогічної освіти викладачі обмежуються переважно створенням і застосуванням у навчальному процесі однієї чи декількох дидактичних ігор.

Проведене опитування засвідчило, що більшість викладачів упевнені щодо доцільності застосування дидактичних ігор для розвитку творчого професійного потенціалу студентів.

Охарактеризовано умови ефективного проведення дидактичних ігор (діяльність педагога, індивідуальна пізнавальна діяльність студентів, колективна розумова діяльність, організаційно-технічні умови).

Можна припустити, що при подальшому аналізі деякі з цих умов у майбутньому послужать основою для формулювання принципів організації навчання у формі дидактичних ігор.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому планується провести експертизу оцінок значимості кожної умови ефективного застосування дидактичних ігор, що використовуються в процесі навчання майбутніх фахівців із фізичної культури й спорту.

Джерела та література

1. Бочан І. О. Впровадження самостійної індивідуальної роботи студентів як важливого чинника формування особистісно-орієнтованої системи навчання / І. О. Бочан // Нові технології навчання : [наук.-метод. зб.]. – Спецвипуск // за ред. М. І. Оніщенко ; М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр вищої освіти. – К. : [б. в.], 2003. – Вип. 34. – С. 307–311.
2. Вербицкий А. А. Деловая игра как метод активного обучения / А. А. Вербицкий. – Варшава : СВШ, 1982. – № 3. – С. 129–143.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : [навч. посіб.] / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2001. – 212 с.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [навч. посіб.] / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 290 с.
5. Круцевич Т. Інноваційні процеси у сфері підготовки та перепідготовки кадрів з фізичної культури / Т. Круцевич, М. Зайцева // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 41–44.
6. Куліш І. М. Використання дидактичної гри у підготовці фахівців різних спеціальностей / І. М. Куліш // Гуманітарні науки : [наук.-практ. журн.]. – К., 2001. – № 2. – С. 112–116.
7. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології : [навч. посіб.] / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак – К. : Просвіта, 2000. – 368 с.
8. П'ятакова Г. П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі : [навч.-метод. посіб. для студ. та магістрантів вищої школи] / Г. П. П'ятакова, Н. М. Заячківська. – Львів : Вид. центр

- ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 55 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_others/pedtehn011.htm.
9. Ярмошук О. О. Дидактичні ігри в системі підготовки фахівців з фізичної культури і спорту / О. О. Ярмошук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. журн. – Х. : ХДАДМ, 2011. – № 12. – С. 139–142.

Анотації

Для системи підготовки педагогічних кадрів наявні всі підстави розглядати дидактичні ігри як форму акмеологічних технологій підготовки й підвищення професіоналізму педагогів. У статті розкрито значення використання дидактичних ігор для професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Виявлено, що до умов ефективного проведення дидактичних ігор належать діяльність педагога; індивідуальна пізнавальна діяльність студентів, колективна розумова діяльність студентів, організаційно-технічні умови.

Ключові слова: студенти, фізичне виховання, акмеологія, технології, професійна підготовка, дидактичні ігри.

Елена Ярмошук, Галина Власюк. Условия эффективного проведения дидактических игр в процессе подготовки специалистов по физической культуре и спорту. Для системы подготовки педагогических кадров есть все основания рассматривать дидактические игры как форму акмеологических технологий подготовки и повышения профессионализма педагогов. В статье раскрывается значение использования дидактических игр для профессиональной подготовки будущих учителей по физической культуре. Доказано, что условиями эффективного проведения дидактических игр выступают деятельность педагога, индивидуальная познавательная деятельность студентов, коллективная умственная деятельность студентов, организационно-технические условия.

Ключевые слова: студенты, физическое воспитание, акмеология, технологии, профессиональная подготовка, дидактические игры.

Olena Yarmoschuk, Galyna Vlasyuk. Conditions of Effective Condition of Didactic Games in the Process of Preparation of Specialists in Physical Education and Sports. There are all the reasons to consider the didactic games as a form of acmeological technologies of training and improvement of teacher's professionalism that are used for preparation of pedagogical staff. The article reveals the importance of the use of didactic games for professional training of future physical education teachers. It is found out that the conditions of effective didactic games include teacher activities, individual cognitive activity of students, collective mental activity of students, organizational and technical conditions.

Key words: students, physical education, acmeology, technologies, professional training, didactic games.